Project: Uitvoeringsprogramma R&T Zuidoost Friesland

Hoofdthema: Verbindend thema's: het gastvrije 'andere' Friesland
Type project: Regio Deal project | Regionaal cofinancieringsproject
Contactpersoon: Geske Barendregt | g.barendregt@ooststellingwerf.nl | 0653758687

INHOUD

Korte toelichting

Het is niet de vraag of het toerisme in Zuidoost Friesland gaat groeien, maar hoe het gaat groeien. Het project "Gastvrij Ander Friesland" heeft als doel een slimme groei van toerisme te realiseren. Dit betekent dat we in Zuidoost Friesland een optimale balans willen ontwikkelen tussen toeristische druk en de draagkracht van de leefomgeving. Dit doen we, onder andere, aan de hand van een toeristische ontwikkelstrategie waarin de route naar die balans wordt uitgestippeld[1].

Dit project geeft bovendien een impuls aan de bestaande regionale samenwerking tussen organisaties en netwerken van ondernemers, toerisme en recreatie platforms, de provincie Fryslân en de vijf betrokken regiogemeenten. Het zal daarmee bijdragen aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UP ZOF). Vanwege verandering in beleid op provinciaal niveau is dit uitvoeringsprogramma destijds niet uit de startblokken gekomen en heeft alleen het deelproject Er-Varen en Turf een vervolg gekregen. Met behulp van deze regiodeal zal ook dit deelproject een extra ontwikkelimpuls krijgen.

Het project zal tevens een extra stimulans geven aan versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland. Toeristische Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) vult de inzet van de provinciale organisatie Merk Fryslân aan. Het is op regionaal niveau de de verbindende factor voor de lokaal actieve promotieplatforms, ondernemers en overheden. Verbinden, ontwikkelen en vermarkten zijn de drie lijnen waarmee bestemming Het Andere Friesland wordt doorontwikkeld.

Binnen zowel de ontwikkelstrategie, de doorontwikkeling van het uitvoeringsprogramma en de regiomarketing gaan we gebruik maken van de vele mogelijkheden om slim te sturen op de relatie tussen de ontwikkeling van toerisme en de leefomgeving. Centraal hierin staat ook de inclusie van doelgroepen, die vanwege fysieke of digitale beperkingen, tot nu toe niet volwaardig kunnen participeren in de gastvrijheidssector.

Welke bijdrage levert het project aan de regionale, brede welvaart?

De sector toerisme en recreatie ligt in Zuidoost Friesland, wat betreft omvang en werkgelegenheid nog onder het gemiddelde van heel Friesland. Binnen het UP ZOF is de ambitie opgenomen om de omzet en de werkgelegenheid richting het gemiddelde niveau van Friesland te laten groeien. Deze slimme groei van de gastvrijheidseconomie richt zich op het creëren van volwaardige banen in deze sector en minder seizoensgebonden werkgelegenheid. Door recreatie en toerisme op een slimme manier te spreiden door het jaar heen komen er meer toekomstbestendige banen ("grote banen" in plaats van "kleine banen")[2] en een stabieler inkomstenpatroon.

[1] Zie ook het rapport "Waardevol toerisme", van de Raad voor de Leefomgeving & Infrastructuur (Rli, 2019)
[2] Grote banen >= 12 u/wk; kleine banen <12 u/wk (Position paper Gastvrijheidseconomie Fryslan, 2019)

Slimme groei betekent ook innovatie en verbindingen leggen met andere sectoren, die passen bij onze cultuur. Bijvoorbeeld het meer openstellen van typisch Friese bedrijven (zuivelketen, watertechnologie, jachtbouw, etc). We willen stimuleren dat ook bewoners en bezoekers met een beperking of met een zorgbehoefte ook gastvrij worden onthaald. Dit levert naast een groei in het aantal bezoekers ook nieuwe kansen op voor ondernemers in de toerisme- en recreatiesector, maar ook voor ondernemingen en organisaties buiten die sector.

Niet alleen het aantal banen is van belang, maar ook het soort werk waarmee voor eigen inwoners en bedrijven toekomstbestendige banen worden gecreëerd. Voor jongere generaties zal het zodoende aantrekkelijker blijven om in de regio te blijven wonen en werken, waarmee het een bijdrage levert aan VITALE KERNEN.

Slimme groei van de gastvrijheidseconomie betekent ook dat de groei van het aantal bezoekers wordt ontkoppeld van de daarmee gepaard gaande druk op de natuurlijke omgeving en de natuurlijke hulpbronnen. Dit doen we door letterlijk betere verbindingen te maken tussen toerisme en recreatie op het land en toerisme en recreatie op het water. Daarnaast ook door verbindingen te leggen met circulaire economie, natuur inclusieve landbouw en door ontwikkeling van het decor en een VEERKRACHTIG LANDSCHAP. Vergroting van de betrokkenheid van toeristisch-recreatieve bedrijven, maar ook van bewoners en bezoekers, bij het realiseren van deze verbindingen, is een belangrijk onderdeel.

Groei is niet het doel maar het middel. De ontwikkeling is gericht op meer bezoekers die langer blijven, meer toekomstbestendige banen en de instandhouding en versterking van voorzieningen.

Checklist thema's Regio Deal Zuidoost Friesland

Aan welke andere thema's draagt het project bij?

Regio Deal Zuidoost Friesland		
Vitale kernen	sterke regionale kernen	X
	levendige kleine(re) kernen	X
	welzijn van onze inwoners	X
Veerkrachtig landschap	gebiedsontwikkeling beekdalen	X
	een robuust watersysteem	
	goede bodemgesteldheid, waterkwaliteit en de biodiversiteit	X
	duurzame lokale energie	
	het gastvrije 'andere Friesland'	X

Hoe draagt het project bij aan de Rijksdoelen?

Wat betreft toerisme en recreatie heeft in Nederland en Fryslân lange tijd de nadruk sterk gelegen op economie en werkgelegenheid. Toerisme is veelal een doel op zich geweest en het denken in economische waarde was daarbij dominant. Er is een kentering gaande waarbij de focus verschuift naar het inzetten van de gastvrijheidseconomie als middel om welvaart én welzijn te vergroten.

Waardevol toerismebeleid richt zich op een optimale balans tussen toeristische druk en de draagkracht van de leefomgeving. De Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur beveelt gemeenten en provincies aan er zorg voor te dragen dat er over twee jaar voor elke regio een toeristische ontwikkelstrategie gereed is. De strategie bevat keuzes over de gewenste ontwikkeling van toerisme, en een bijbehorend pakket van beleidsmaatregelen dat aansluit bij de regionale opgaven en behoeften. Dit wordt vervolgens verwerkt in het omgevingsbeleid van gemeente en provincie, wat op haar

beurt weer bijdraagt aan het landelijk beleid voor de ontwikkeling van waardevol toerisme.

In het huidige economische model is de regie van regionale toeristische ontwikkeling teveel in handen van landelijke of zelfs mondiale digitale (boekings)platforms, met alle consequenties voor de ontwikkeling van ons gebied en het welzijn van bewoners. Bewoners, bezoekers en bedrijven gaan weer echte verbinding met elkaar maken, zodat ze zelf de regie weer in handen krijgen. Dit zal een positieve invloed hebben op de sociale cohesie, de leefbaarheid en duurzaamheid in onze regio.

Samen met de provincie Fryslân brengen we hiervoor onze toeristische data op orde om daarmee bij te dragen aan een meerjarige bewoners- bedrijven- en bezoekersmonitor. Dit sluit nauw aan bij de intentie van het Rijk dat momenteel vorm krijgt middels de nationale data-alliantie.

Wat maakt een bijdrage van het Rijk mogelijk voor het project?

De bijdrage van het Rijk draagt bij aan de realisatie van de regionale toeristische ontwikkelstrategie en het verbeteren van toeristische verbindingen en routestructuren. Door de bijdrage kunnen we ook verbinding leggen met grotere thema's op rijksniveau, bijvoorbeeld natuurbeleid, verduurzaming van mobiliteit, de gebouwde omgeving en klimaatadaptatie. Belangrijk is dat duidelijk wordt vastgelegd welke agenda het Rijk heeft voor toerisme in de regio's. Vanuit het integrale thema toerisme en recreatie gaat het vooral om concrete stappen te maken richting een aanpak die bijdraagt aan vitale kernen en een veerkrachtig landschap: een integrale aanpak dus.

Sneeuwbaleffect

Integrale aanpak

Start van project of vervolg

SAMENWERKEN

Wat is de meerwaarde van hieraan samenwerken in Zuidoost?

Samenwerking tussen de vijf gemeenten in Zuidoost Friesland is essentieel. Onze regio moet een eenduidige en duurzame positionering ontwikkelen en dit etaleren bij diverse marketingpartijen. "Het Andere Friesland" biedt hiervoor veel marketingmogelijkheden en via verhaallijnen kan het totale toeristische aanbod worden gecommuniceerd. Daarnaast moeten er (doelgroep)keuzes worden gemaakt. Zowel de dagrecreant als de herhaalbezoeker zijn erg interessant, maar kennen geen gemeentelijke grenzen. Ook moet er een flinke slag worden gemaakt op het gebied van samenwerking, draagvlak en slagkracht in de regio. Er gebeurt nu te veel versnipperd en de middelen zijn ontoereikend.

Wie werken samen?

Overheden	Gemeenten Zuidoost , Marrekrite, Merk Fryslân en Provincie Fryslan
Mienskip	Lokale platforms, belangenpartijen
Ondernemers	Toeristisch- recreatieve ondernemers
Onderwijs	NHL Stenden, Toerisme Collectief Fryslan, Saxion
Maatschappelijke partners	Natuurorganisaties, (cultuur)historische verenigingen, dorpsbelangen
Overig	Doorwerking van visie en beleid van Provincie, Merk Fryslân en Bestemming NL (spreidingsstrategie recreatiedruk)

RESULTATEN

De volgende resultaten worden beoogd:

- er wordt een regionale ontwikkelstrategie 'het gastvrije andere Friesland' opgesteld voor een slimme groei van de gastvrijheidseconomie (met aandacht voor de invloed van Corona op toerisme en recreatie in de regio);
- het huidige aandeel van 4,8% aan banen in toerisme en recreatie ontwikkelt zich mee met en in de richting van het Friese gemiddelde;
- het lopende regionale uitvoeringsprogramma, om de toeristisch-recreatieve infrastructuur op orde te brengen, wordt doorgezet. Concreet met de versnelde aanleg van:
    - kwalitatief hoogwaardige toeristische overstappunten (TOP's);
    - men-, ruiter en ATB- routes; en wandel- en fietspaden.
- het project geeft bovendien een impuls aan de bestaande regionale samenwerking tussen organisaties en netwerken van ondernemers, toerisme en recreatie platforms, de provincie Fryslân en de vijf betrokken regiogemeenten. Het project zal tevens een extra stimulans geven aan versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland.

RIJKSBIJDRAGE

De regio ontvangt voor dit project een Rijksbijdrage van € 1 miljoen inclusief btw. De regionale partners van de Regio Deal brengen cofinanciering in vanuit het project Ervaren-Turf (€ 100.000,-) en vanuit de gemeentelijke bijdragen aan de TRZF (5x € 20.000,-= € 100.000,-).

In onderstaande tabel is de voorlopige projectbegroting opgenomen. Dit betreft een werkbegroting die gaande weg het proces gedetailleerder uitgewerkt gaat worden en waarbij ruimte is om te schuiven met de onderlinge posten, mede op basis van de op te stellen regionale ontwikkelstrategie en de doorontwikkeling van het lopende regionale uitvoeringsprogramma (ErVaren-Turf).

Werkbegroting R&T Regiodeal	
• Opstellen toeristische ontwikkelstrategie "Het Andere Friesland"	€ 100.000,-
• Doorontwikkeling Regiomarketing TRZF	€ 100.000,-
• Stimuleren innovatief & kwalitatief ondernemen	€ 100.000,-
• Uitvoeringsprogramma toeristische ontwikkelstrategie	€ 200.000,-
• Uitvoering routes, TOP's en entrees (Ervaren-Turf)	€ 300.000,-
Subtotaal	**€ 800.000,-**
BTW	€ 200.000,-
Cofinanciering vanuit Ervaren-Turf & bijdrage TRZF 2020 (5 gemeenten)	€ 200.000,-
Totaal	**€ 1.200.000,-**

OVERIG

Aanvullende informatie

Het Uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UP ZOF) is in 2015 door het programmabestuur Streekagenda vastgesteld na een intensief interactief proces met platforms en ondernemers in de regio. Het UP ZOF kende een forse investeringsbehoefte en zou worden aangestuurd door een programmamanager. Doordat de Provincie nadruk legde op provinciale marketing door Merk Fryslân, ondernemerssamenwerking door oprichting Toerisme Alliantie Friesland en regionale invulling van Cultuurtoerisme en Plattelandstoerisme is het UP ZOF niet tot uitvoering gekomen.

In plaats daarvan is het deelproject *Er*-varen & Turf opgesteld, met het UP ZOF als voedingsbron. Echter vele ambities uit het UP ZOF moesten worden losgelaten, waaronder de opzet van een regionale marketing- en netwerkorganisatie. Het deelproject loopt qua uitvoering nog tot juni 2021. *Het Andere Friesland* is een geactualiseerd vervolg hierop en gericht op de toekomst. De regio Zuidoost Friesland kan door deze hernieuwde aanpak de koers hervatten en bijdragen aan de uitvoering van het Positionpaper Gastvrij Fryslân (Provincie Fryslân). Ook kan het hiermee de Rijksdoelen voor een duurzame ontwikkeling van de toeristisch recreatieve sector bewerkstelligen, gericht op slimme groei, waardevol toerisme, toekomstbestendige banen en versterking van de leefbaarheid en voorzieningen in de regio en inspelen op ambities zoals Friesland Blue Zone.

Meer toerisme en recreatie is hierin geen doel op zich, maar een waardevol middel voor het realiseren van bredere maatschappelijke opgaven. Het heeft een verbindende functie tussen vitale kernen en een veerkrachtig landschap. Daarnaast geeft recent gepubliceerd onderzoek van het Fries Planbureau aan dat er in de provincie Friesland veel draagvlak en draagkracht is voor de ontwikkeling van (kwaliteits)toerisme. De conclusie uit dit onderzoek is dat dat toerisme een waardevolle aanvulling kan zijn om de regio vitaal te houden, mist er een goede balans wordt gevonden tussen druk en draagkracht.

De toeristische druk kan beïnvloed worden met marketing en maatregelen voor bereikbaarheid van bestemmingen. Maar ook door toeristen te spreiden over meerdere plekken of verschillende tijdstippen gedurende de dag. Ook het beïnvloeden van gedrag van bezoekers kan helpen om de druk te laten afnemen. Sturen op de fysieke draagkracht van een bestemming kan door de capaciteit te vergroten of de kwaliteit te verbeteren, door het reguleren van de groei of juist het verminderen van de capaciteit. De sociale draagkracht van een bestemming kan worden beïnvloed door compensatie van bewoners of het vergroten van de betrokkenheid en zeggenschap.

Het bijbehorende perspectief voor 2030, gebaseerd op het positionpaper Gastvrij Frysland: in 2030 heeft elke inwoner van Zuidoost Friesland profijt van de gastvrijheidseconomie en heeft de sector bijgedragen aan een prettige woon- en werkomgeving, het behoud van natuur- en cultuurerfgoed en toekomstbestendige banen voor de beroepsbevolking.